

VN/13139/2025

Lausuntoyhteenveto omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n ja perhehoitolain 12 §:n muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä

Tiivistelmä

Hallituksen esitysluonnokseen annettiin yhteensä 42 lausuntoa. Lausunnon antoi 13 hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Terveystien ja hyvinvoinnin laitos, vanhusasiavaltuutettu, työ- ja elinkeinoministeriö, Omaishoitajaliitto, Perhehoitoliitto ja muita järjestöjä (yhteensä 20) sekä lisäksi muita lausunnonantajia. Lausuntopyyntöä kysyttiin kuusi kysymystä esitykseen liittyvistä muutosehdotuksista. Kaikki lausunnonantajat eivät ottaneet kantaa jokaiseen kysymykseen, joten kysymyskohtaiset vastaajamäärät vaihtelivat. Lausuntopyyntöä materiaalit ja lausunnonantajat on nähtävissä lausuntopalvelussa (VN/13139/2025).

Suurin osa lausunnonantajista kannatti omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamista ja toimeksiantosuhteisen perhehoitajan taloudellisen aseman parantamista. Useissa lausunnoissa tuotiin kuitenkin esiin tarve laajemmalle kehittämiselle. Lausunnoissa ehdotettiin, että omaishoidon tukea ja perhehoitoa tulisi kehittää osana palvelujärjestelmän ja sosiaaliturvan kokonaiskehittämistä.

Ehdotusta omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamiseksi pidettiin oikeansuuntaisena toimenä. Lausunnoista nousi esiin, että korotus tasaisi eroja hyvinvointialueiden välillä ja kohdistuisi suuren osaan omaishoitajista parantaen heidän taloudellista asemaansa. Osassa hyvinvointialueiden ja järjestöjen lausunnoista nousi esiin huoli rahoituksen riittävydestä omaishoidon tuen osalta sekä korotuksen mahdollisista vaikutuksista esimerkiksi omaishoidon tuen myöntämisperusteisiin.

Perhehoitajan taloudellisen aseman tukemisen osalta uudistusta kannatettiin, mutta moni lausunnonantajista piti toimia riittämättöminä. Useat tahot korostivat, että taloudellinen tuki ei yksin riitä, vaan tarvitaan myös rakenteellisia ja palveluihin liittyviä uudistuksia.

Kannatatteko luvussa 3 ehdotettua tavoitetta omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamisesta?

Lausunnonantajista suurin osa piti ehdotettua tavoitetta omaishoidon vähimmäispalkkion korottamisesta kannatettavana (32 vastaajaa) tai osin kannatettavana (8 vastaajaa). Kukaan ei vastustanut ehdotusta ja yksi ei osannut sanoa.

Vähimmäispalkkion korotusta pidettiin tärkeänä omaishoitajan työn arvostuksen kannalta ja sen todettiin tukevan omaishoitajan mahdollisuuksia selviytyä arjen kustannuksista. Lausunnoissa todettiin myös, että korotus pienentäisi hyvinvointialueiden välisiä eroja vähimmäispalkkioiden välillä ja edistäisi siten yhdenvertaisuutta. Useissa lausunnoissa mainittiin positiivisena huomiona, että korotus kohdistuisi pääosin naisille, jotka kantavat suurimman vastuun hoivatyöstä. Muutama lausunnonantaja piti korotusta liian pienenä omaishoidon sitovuuteen nähden.

Monen hyvinvointialueen lausunnoissa todettiin, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotuksen aiheuttamat kustannukset hyvinvointialueille tulee korvata täysimääräisesti. Osa nosti esiin huolen omaishoidon tuen muiden kustannusten noususta, mikäli muutos lisäisi omaishoitajien määrää. Lisäksi osassa järjestöjen lausunnoista esitettiin huoli siitä, voiko korotus johtaa omaishoidon tuen myöntämisperusteiden tiukentamiseen. Muutaman hyvinvointialueen lausunnossa todettiin, ettei

VN/13139/2025

muutoksella olisi vaikutusta omalla hyvinvointialueella, koska alueen maksama vähimmäispalkkio on korotuksenkin jälkeen lakisääteistä määrää suurempi.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin, että toteutetut ja suunnitellut sosiaaliturvan leikkaukset kohdistuvat myös osaan omaishoitajista, minkä vuoksi korotuksen vaikutus jäisi osalle omaishoitajista merkitykseltään vähäiseksi. Omaishoitajaliiton ja useiden muiden järjestöjen sekä hyvinvointialueiden lausunnoissa esitettiin, että omaishoitajien asemaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota sosiaaliturvaa kehittäessä.

Omaishoitajaliitto totesi myös, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotuksen myötä osa korotuksesta palautuisi julkiseen talouteen omaishoitajien maksamina veroina. Lisäksi omaishoitajien eläkekertymän paraneminen muutoksen myötä voi osaltaan vähentää tulevaisuudessa takuueläkkeen rahoitustarvetta.

Useissa lausunnoissa nostettiin esiin tarve omaishoidon tuen laajemmalle kehittämiselle. Esimerkiksi omaishoidon ja työn joustavampi yhteensovittaminen, omaishoitajien jaksamisen tukeminen sekä yhtenäiset myöntämisperusteet ja muut käytänteet mainittiin kehittämiskohteiksi monissa lausunnoissa.

Kannatatteko luvussa 3 ehdotettua tavoitetta perhehoitajan taloudellisen aseman tukemisesta?

Pääsääntöisesti vastanneet (35) kannattivat (26) tai osittain kannattivat (7) esitystä. Kuitenkin lausuntoihin vastanneista osa koki riskinä tulkintaerot, milloin kyseessä on ennakoimaton perhehoitajasta riippumaton syy, jolloin irtisanomiskorvausta tulisi maksaa perhehoidon päättyessä.

Myös yksi ei osannut sanoa tai ei kannattanut esitystä. Tässä yhteydessä tuotiin esiin, että taloudellisen aseman tukeminen ei tulisi olla sosiaali- ja terveystalouden vastuulla, ainoastaan asiakkaiden hoiva ja hoito.

Lausunnoista nousi esimerkiksi esiin, että yhden kuukauden ylimääräinen korvaus nähtiin osin riittämättömäksi tai tulkinnanvaraiseksi. Osa lausunnonantajista esitti vaihtoehtona irtisanomisajan pidentämistä kolmeen kuukauteen, mutta osa piti esityksen ratkaisua selkeänä. Osa lausunnonantajista nosti myös esiin huolen siitä, että perhehoitaja voisi kieltäytyä uudesta sijoituksesta ja silti saada korvauksen.

Kannatatteko omaishoidon tuen palkkion korotuksen kohdistamista omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamiseen?

Suurin osa lausunnonantajista piti korotuksen kohdistamista omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamiseen kannatettavana (25) tai osin kannatettavana (7). Kukaan ei vastustanut ehdotusta ja kaksi ei osannut sanoa.

Useat lausunnonantajista pitivät korotuksen kohdistamista vähimmäispalkkioon oikeana, koska hyöty kohdistuisi suurimmalle osalle omaishoitajista. Lisäksi useat lausunnonantajista pitivät positiivisena, että korotuksen kohdistaminen vähimmäispalkkioon tasoittaisi vähimmäispalkkion ja raskaan siirtymävaiheen välistä eroa, joka on kasvanut vuosittaisten indeksikorotusten vuoksi. Osa vastaajista toi kuitenkin esiin, että vähimmäispalkkion korottamisen myötä ero muihin palkkioluokkiin tulisi suhteuttaa uudestaan.

Osassa lausunnoista nostettiin esiin samoja huolia kuin ensimmäisen kysymyksen kohdalla. Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos, Omaishoitajaliitto ja osa muista järjestöistä korostivat lausunnoissaan lain toimeenpanon seurannan tärkeyttä. Lisäksi nostettiin esiin tarvetta kokonaisvaltaisemmalle omaishoidon kehittämiselle osana sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuutta.

VN/13139/2025

Kannatatteko perhehoitajan korvausoikeuden kohdistamista esityksessä ehdotettuihin tilanteisiin?

Pääsääntöisesti vastanneet (29) pitivät korotuksen kohdistamista perhehoitajalle kannatettavana (12) tai osin kannatettavana (11). Kuitenkin vastanneista osa piti tärkeänä, että korvausoikeutta kohdistettaisiin tarkemmin, kuten koskemaan vain niitä tilanteita, joissa lapsen sijoitus päättyy ennakoimattomasti muusta kuin perhehoitoperheestä johtuvasta syystä. Todettiin myös, ettei korvausoikeus tulisi muodostaa epätoivottua kannustinta kummallekaan sopimuksen osapuolelle.

Vastanneista osa ei kannattanut esitystä (5) tai ei osannut sanoa (1), sillä huolta herätti esimerkiksi irtisanomisajalla lisättävät hyvinvointialueiden taloudelliset sitoumukset, jotka voisivat estää ratkaisemasta lasten perhehoitoa koskevan tapauksen lapsen edun mukaisesti, jotta irtisanomisajan korvausta ei tarvitsisi maksaa.

Muita huomioita

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamista kannatettiin, mutta monissa lausunnoissa nostettiin esiin tarve kehittää omaishoitoa laajemmin. Useiden lausunnonantajien mukaan esimerkiksi omaishoitajien jaksamista tukevia palveluja tulisi kehittää ja yhtenäistää omaishoidon tuen myöntämisperusteita ja muita käytäntöjä. Lisäksi lausunnoista nousi esiin, että työikäisten ja kansaneläkeikäisten omaishoitajien erilaisiin tilanteisiin tulisi kiinnittää huomiota ja kehittää omaishoitoa tämän mukaisesti. Lausunnoissa esitettiin myös huoli toteutetuista ja suunnitelluista sosiaaliturvan leikkauksista ja niiden vaikutuksista osaan omaishoitajista. Osassa lausunnoista painotettiin myös seurannan merkitystä omaishoitoon kohdistetun rahoituksen käytöstä.

Melkein kaikki perhehoidosta lausuneet korostivat tarvetta selkeyttää käsitteitä, kuten "ennakoimaton päättymisen" ja "perhehoitajasta riippumaton syy". Osa lausunnonantajista toi esiin, että yksityisen palveluntuottajan roolista jää tietyiltä osin epäselvyyttä.

Useissa lausunnoissa nostettiin esiin, että perhehoitajan sosiaaliturvaan liittyy ongelmia, joita esitys ei kuitenkaan korjaa, mutta voi osaltaan parantaa perhehoitajien tilannetta. Lisäksi nostettiin esiin, että ennakoimattomat muutokset hoivasuhteessa voivat olla kriisi paitsi hoidettavalle myös hoitajalle.

Lisäksi useissa lausunnoissa tuotiin esiin, että perhehoitaja voisi toimia perhehoitajana useammalle hyvinvointialueelle. Kuitenkin tiedon välittyminen hyvinvointialueiden kesken nähtiin haasteena. Monilla alueilla on pulaa erityisesti iäkkäiden ja lastensuojelun perhehoitajista. Lausunnoissa nostettiin esiin, että myöntämiskriteereihin ei tehdä muutoksia, ja tästä syystä uuden asiakkaan löytäminen ei välttämättä tapahdu nopeasti. Uusi asiakas voisi kuitenkin löytyä toiselta alueelta, vaikka oma hyvinvointialue ei pystyisi heti osoittamaan uutta sijoitusta. Tähän ehdotettiin ratkaisuna esimerkiksi kansallisen rekisterin perustamista.